

עות בהרצאים העמוקים משני עברי פיו האפור והיבש, מתפשט ומגיע עד לשורשי אוזניו ועד לעורפו הפרוע. פרצוף שאינך רוצה להתקרב אליו כדי המישה מטרים, השב משה. עד עורפו של זה צווארון, שרובדים שחורים מעלימים את צבעו המקורי. מתחת לצווארון, ומלווה הימנו, היתה מותנת עשויה טלאים מלאים, שכל אחד מהם אף הוא מאוחה לקיים בנס. והנה בא ברנש זה ונתלה על צווארו והעיתר עליו דברי חיבה וידידות... האם אותו "פרצוף", "זה" ה"ברנש" הכופה עצמו על גיבורו של ברטוב, אינו זהה בתיאורו לקריקטורת היהודי בדר שטרמר הנאצי? אלא שברטוב מצליח להטעות את קוראיו, המתפתים להאמין בדמות המתוארת, ואז מתברר כי הדמות בעלת פנים שחורים ופרצוף שאינך רוצה להתקרב אליו היא: ...כנון, ודאי! הרי זה אותו כורדי חביב, שהעי רבים את הצבא וזקה את בגדיה הקרב בשעת שיהוררו כלי לשלם פרוטה לאפסנאות, זה שסיפר תוך עמידה בתור את כל פרשת חייו. אלוהים אדירים! כשום אופן לא היה מכיר... ומעניין האופן בו מאמץ ברטוב בהוכחת כישרונו הסיפי רותי לשם הכרת, אותו כורדי חביב...: "...רק עכשיו רואה את העיניים הגדולות, הבולטות, את הגבות הסבוכות. אך איזה מראה לו היום, עיזב שבעדובים! הצטמק, הקדיך... (החשבון והנפש, 289-9).

וכאשר עוצר הנהג את ה"אורינט אקספרס": "...משה נפכה ללכת ושדח שדום רפוי מבוויש, לכורדי. זה הושיט את ידו השחורה, חרוצת הכקיעים וחשה שנייזם צהובית. משה נגע בידו ונחפו לחמוק מן המכונית...

ג. "סיפרות תחנות הרכבת"

לזכותו של הנוך ברטוב ייאמר, שניתן לחוש ביצירותיו על טעמה של "המהפכה התרבותית" שיש כוונתו להטעיר מנו, וכן שאינו שומר טיגס ל"אורינט אקספרס" בלבד, כך ש-22 שנה אחרי החשבון והנפש, בסיפור שראה אור במוסף הסיפרות של מעריב בפסח 76 הוא מתרגם את ריגשותיו לעבר יהודי העיירה: "...מאתו יום נהפך ירוחם, בעינינו, הוא ואביו המגובנן ואימו הקטנה, לתמצית הגזות — כאילו ישר מתוך הסיפורים של יוסילי והירשלי, סיפורי קביאל וכיסוף, כתיאור לכה ויהופין יצאו והתיישבו

מאת חנוך ברטוב

מי בקה הולדת הפך לז?

מי נקא על יצירות הפד?

על אפל-ליל?

אני צריך לברזלי. קדר הצאן.

במק ערלחם אדמה שחורה

אני צריך.

מי למד לי: קרח מן הפך לז.

קבלו נושא הוא את מותך.

אינו שלף?

אינו נושא לי מות ברזלי.

לכבשניו יצקתי את אוני.

הוא קידי.

מי יאמר מה אעש בו?

אקח אותו. למחרשות. לפמויני-גינין.

עם בקר אור.

כמושכה. את כל הנרדפים, העדובים, המפוחים דים והמכוזים ראינו בירווחם השתקן, הנוגה, שחרף הדלקת המתמדת בעיניו...

חנוך ברטוב, החל את דרכו הסיפרותית כמשורר. אחד משיריו הראשונים היה "שיר לברזל" (ראה: גלופה) שפורסם בגליון חשא מס' 1 מיום 19 יולי 1951. השיר הוא שירה-עצמה ליוסף גורגשווילי ויסארינוביץ סטאלין, "משמש העמים ומאור האנושות", דמות שקסמה לרבים מסופרי ומשוררי תש"ח. משך שנים, במסגרת עסקנותו הסיפרותית נוהג ברטוב, בדומה לבני-דורו כמשה שמיר, תוך שמירה על "מורשת סטאלין" וסיגנון-החופש שלה, ועליכן מסקנת השאלה: לאן ולמה מיועדת "מהפכת התרבות" שהוא זומם?

את אחת הסיבות, ל"ירידתו אל העם" של ברטוב מגבהי מיגל-השן שלו, דומני, תיאר פרופסור דן מירון במסה שחיבר על סיפרו האחרון של ברטוב ה"בדא", בעכשיו, שם הוא כתב: "רומאן ממוסחר-מפוברק... חנוך ברטוב מתכוון בעצם לקהל רחב ונמוך יותר, לקהל קוראי הכתבות הנאראטיביות (על מרגלים, על אבות הציוניות, על חולי הורג' קינס, על נאנסי קיסינג'ר, וכו' וכו') בשכרעוני יום יום. למעשה, מתכוון הוא לא רק לקהל זה, אלא גם לאפשרויות התפוצה העצומות המסתתרות מאחוריו. כעוד הוא כותב את משפטיו העבי ריים קורץ הוא ככל שני ושלישי שבהם למתרי גם האנגלי והצרפתי, למו"ד שפרנסתו על סיפרות, תחנות הרכבת... הרי חנוך ברטוב כותב לאנשים, שאינם מהפשיים כטקסט הכתוב דבר וזלת איזה שטף עיתונאי, קלות ודיגדוג — פה ושם — של מילה דועזית, בתנאי שזו מזכרת להם, ואינה מאיימת עליהם, חלילה — בהרגשה של נחיתות..."

ואכן, הצירוף הקסום הזה, של סופר בעל נימה ותיאר רים גזעניים + סיפרות המכוונת ל"קהל רחב ונמוך" + יצירותיבה המותאם לנוחיות המתרגם ללועזית, מעוררים שאלות חמורות אודות מוריתיה האמיתיות של "מהפכת התרבות" שברטוב חושק בה. מסקן לדעת מה דמות תהיה ל"מארוקאים" ול"כורדים" החביבים" ביצירה שבה ינציה את "מהפכת התרבות" שלו. כיצד ייקרא הספר בעיברית, וכיצד באנגלית. אם לסיפרו פיצעי-בגרות הוא קרא באנגלית, הבריגדה החמי"שית" מן הסתם ל"מהפכת התרבות" הוא יקרא בלועזית "מילחמתי".

אלוהים

צאן ברזל

בראשית ברא יעקב אגם את השמים ואת הארץ: והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על-פני תהום ורוח יעקב אגם מרחפת על-פני המים: ויאמר יעקב אגם יהי אור ויהי-אור: וירא יעקב אגם את-האור כי-טוב ויבדל יעקב אגם בין האור ובין החושך: ויקרא יעקב אגם לאור יום ולחושך קרא לילה ויהי-ערב ויהי-בוקר יום אחד:

ויאמר יעקב אגם יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים: ויעש יעקב אגם את-הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי-כן: ויקרא יעקב אגם לרקיע שמיים ויהי-ערב ויהי-בוקר יום שני.

אגם ודיין בתערוכת אגם אופ ויהי ארט

ויאמר יעקב אגם יקו המים מתחת השמיים אל-מקום אחד ותראה היבשה ויהי-כן: ויקרא יעקב אגם ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים וירא יעקב אגם כי-טוב: ויאמר יעקב אגם תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עושה פרי למינו אשר זרעו-בו על-הארץ ויהי-כן: ותוצא הארץ דשא עשב מזריע למינהו ועץ עושה-פרי אשר זרעו-בו למינהו וירא יעקב אגם כי-טוב: ויהי-ערב

ויהי-בוקר יום שלישי.

ויאמר יעקב אגם יהי מאורות ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים: והיו למאורות ברקיע השמים להאיר על-הארץ ויהי-כן: ויעש יעקב אגם את שני המאורות הגדולים את-המאור הגדול לממשלת היום ואת-המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים: ויתן אותם יעקב אגם ברקיע השמים להאיר על-הארץ: ולמשול ביום ובלילה ולהבדיל בין האור ובין החושך וירא יעקב אגם כי-טוב: ויהי-ערב ויהי-בוקר יום רביעי:

- ויאמר יעקב אגם אופ ויהי ארט
- ויאמר יעקב אגם אופ ויהי ארט
- ויאמר יעקב אגם אופ ויהי ארט
- ויאמר יעקב אגם אופ ויהי ארט
- ויאמר יעקב אגם אופ ויהי ארט
- ויאמר יעקב אגם אופ ויהי ארט
- ויאמר יעקב אגם אופ ויהי ארט
- ויאמר יעקב אגם אופ ויהי ארט

המשורר והכלבים

לקראת סוף חודש דצמבר, מתעד עורך קולטור, מנהלה החדש של מחלקת הדראמה בטלוויזיה הישראלית לקיים, בדומה לקדמיו, שלושה ימי-עיון לכתיבת דראמה טלוויזיונית. לצורך זה נשלחו הזמנות לכותבי דראמה-טלוויזיונית בפועל ובכוח, באופן המעיד על מגמותיה הפורשות של המחלקה. למשל, מבין ארבעה מחברי התוכנית ניקווי-ראש, שזיכתה אשתקד את מררבי קירשנבאום בפרס-ישראל, נשלחו הזמנות לשני כותבים בלבד: כ. מיכאל ואפרים סידון, תוך הימנעות מכוונת מהזמנתם של הפוך מרמרי ("2") וקובי ניב ("3"). בקיאים במתרחש במיסדרונות הטלוויזיה טוענים, שהמניע לאי-הזמנת השניים נעוץ מן-הסתם בעובדה שהם סירבו ליטול חלק בכתיבתה של סידרת-בידור-קומית-מישפתית שאותה מתעדת הטלוויזיה להפיק פניו של המשורר (שרנו) ברמלי, שהיה אבור לקבל את משרת עורך חשא — מוסף הסיפרות של דבר והשבו ריקם, ואת משרת העורך עומד לקבל אחד מכותבי דבר • גיבורה של התוכנית הבאה חיים שכאלה שתוקרן בקרוב בטלוויזיה הוא הסופר והמחזאי לשעבר יגאל מוסינזון, המוצא כיום את מחייתו מהמצאת פאטנטים. מוסינזון, נתפרסם בזמנו ברומנים בעלי גוון ריאליסטי-סוציאליסטי כאל תקרא לי שחור, אפורים כשק, בדרך ליריחו ודרך גבר. בזמנו (1957) חיבר מוסינזון את המחזה זרוק אותו לכלבים, שבהצגת-הבכורה שלו נכח ד"ר כ"גוריון. במחזהו הטיף מוסינזון לעשיית לינץ' בעורכי "שבועון מסויים", בחוגים שונים נשאלת בימים אלה השאלה: אם ב.חיים שכאלה יוסר הלוט מעל פרק זה בחייו של מוסינזון • בימים אלה מתארגנת פנייה לשר-החוץ יגאל אלון מטעם עורכי כתבי-העת עכשיו וס/קריאה, שמטרתה העברת עריכת כתבי-העת המתורגם והייצוגי של התרבות-הישראלית אריאל לידיהם. בהתארגנות זו תומכים הבולטים שבסופרים ובמשוררים במדינה.

Advertisement for "סעריכת" (Seriכת) featuring various stamps and text. The main text includes "סעריכת" and "עושה". There are several circular and rectangular stamps with Hebrew text, some of which appear to be official or institutional. The background is filled with overlapping text and graphics, creating a busy, layered visual effect.